

Informācijas klasificēšana, jo īpaši ņemot vērā tautību un rasi, terorisma apkarošanas, tiesībaizsardzības, imigrācijas, muitas un robežkontroles jomā

Eiropas Parlamenta 2009. gada 24. aprīļa ieteikums Padomei par profilu veidošanu, jo īpaši pēc etniskās izcelsmes un rases, terorisma apkarošanas, tiesībaizsardzības, imigrācijas, muitas un robežkontroles jomā (2008/2020(INI))

Eiropas Parlaments,

- ņemot vērā ieteikuma priekšlikumu Padomei, ko ALDE grupas vārdā iesniedza *Sarah Ludford*, par profilu veidošanu, jo īpaši pēc etniskās izcelsmes un rases, terorisma apkarošanas, tiesībaizsardzības, imigrācijas, muitas un robežkontroles jomā (B6-0483/2007),
- ņemot vērā starptautiskus, Eiropas Savienības un valstu instrumentus cilvēktiesību aizsardzības jomā, jo īpaši Starptautisko paktu par pilsoniskajām un politiskajām tiesībām (*ICCPR*), Eiropas cilvēktiesību un pamattiesību aizsardzības konvenciju (*ECTK*), Līgumu par Eiropas Savienību, Eiropas Kopienas dibināšanas līgumu (*EK līgums*), Eiropas Savienības Pamattiesību hartu (*Harta*) un dalībvalstu konstitūcijas, kā arī ņemot vērā šajos instrumentos piešķirtās personu tiesības un garantijas attiecībā uz privāto dzīvi, datu aizsardzību, nediskrimināciju un brīvu pārvietošanos,
- ņemot vērā Eiropas Padomes veiktos datu aizsardzības pasākumus: *ECTK* 8. pantu, Eiropas Padomes Konvenciju Nr. 108 par personu aizsardzību attiecībā uz personas datu automātisku apstrādi, Eiropas Padomes Ministru komitejas Rekomendāciju dalībvalstīm Nr. R (87) 15, ar ko reglamentē personas datu izmantošanu policijas nozarē¹, Rekomendāciju Nr. R (97) 18 par tādu personas datu aizsardzību, kas ievākti un apstrādāti statistikas mērķiem², un Rekomendāciju Nr. R (2001) 10 par Eiropas Policijas ētikas kodeksu³,
- ņemot vērā ES datu aizsardzības noteikumus: *Hartas* 7. un 8. pantu, Eiropas Parlamenta un Padomes 1995. gada 24. oktobra Direktīvu 95/46/EK par personu aizsardzību attiecībā uz personas datu apstrādi un šādu datu brīvu apriti⁴, un Padomes 2008. gada 27. novembra Pamatlēmumu 2008/977/TI par tādu personas datu aizsardzību, ko apstrādā, policijas un tiesu iestādēm sadarbojoties krimināllietās⁵,
- ņemot vērā pasākumus, kas veikti, lai novērstu diskrimināciju rases dēļ: Starptautisko konvenciju par visu veidu rasu diskriminācijas izskaušanu (*ICERD*), *ECTK* 14. pantu un 12. protokolu, *EK līguma* 13. pantu un Padomes 2000. gada 29. jūnija Direktīvu 2000/43/EK, ar ko ievieš vienādas attieksmes principu pret personām neatkarīgi no rasu vai etniskās piederības⁶,

---

¹ Pieņemta Ministru komitejā 1987. gada 17. septembrī, Ministru vietnieku 410. sanāksmē.

² Pieņemta Ministru komitejā 1997. gada 30. septembrī, Ministru vietnieku 602. sanāksmē.

³ Pieņemta Ministru komitejā 2001. gada 19. septembrī, Ministru vietnieku 765. sanāksmē.

⁴ OV L 281, 23.11.1995., 31. lpp.

⁵ OV L 350, 30.12.2008., 60. lpp.

⁶ OV L 180, 19.7.2000., 22. lpp.

- ņemot vērā ES instrumentus drošības jomā un cīņā pret terorismu, tostarp policijas un tiesu iestāžu sadarbību un informācijas un izlūkdatu apmaiņu, piemēram, Padomes 2005. gada 20. septembra Lēmumu 2005/671/TI par informācijas apmaiņu un sadarbību attiecībā uz teroristu nodarījumiem¹, Padomes 2006. gada 18. decembra Pamatlēmumu 2006/960/TI par Eiropas Savienības dalībvalstu tiesībaizsardzības iestāžu informācijas un izlūkdatu apmaiņas vienkāršošanu², Padomes 2008. gada 23. jūnija Lēmumu 2008/615/TI par pārrobežu sadarbības pastiprināšanu, jo īpaši apkarojot terorismu un pārrobežu noziedzību³, un tā 2008. gada 23. jūnija īstenošanas Lēmumu 2008/616/TI⁴,
- ņemot vērā pastāvošās un plānotās ES datu bāzes, piemēram, Šengenas informācijas sistēmu un Vīzu informācijas sistēmu, biometrisku datu vākšanas pasākumus, piemēram, attiecībā uz uzturēšanās atļaujām un pasēm, un Komisijas 2006. gada 30. novembra paziņojumu „Eiropas Savienības dienvidu jūras robežu pārvaldības stiprināšana”, kas saistīts ar pastāvīga krasta patruļu tīkla izveidi pie dienvidu ārējām jūras robežām (COM(2006)0733), kā arī ierosinātos uzraudzības projektus kā *Eurosur* (Eiropas robežu uzraudzības sistēma),
- ņemot vērā ieteikumu veidot „e-robežas”, kā norādīts Komisijas 2008. gada 13. februāra paziņojumā „Sagatavojot nākamos soļus robežu pārvaldībai Eiropas Savienībā”, kurā tiek ierosināta integrēta robežu pārvaldība, paredzot automatizētas robežpārbaudes, tostarp reģistrēto ceļotāju programmas un iecelšanas/izceļošanas sistēmas izveidi (COM (2008)0069),
- ņemot vērā Eiropas Savienības un Amerikas Savienoto Valstu nolīgumu par gaisa pārvadātāju veikto pasažieru datu reģistra (PDR) datu apstrādi un pārsūtīšanu Amerikas Savienoto Valstu Iekšzemes drošības departamentam (IDD) (2007. gada PDR nolīgums)⁵, ņemot vērā priekšlikumu Padomes pamatlēmumam par pasažieru datu reģistra (PDR) izmantošanu tiesībaizsardzības mērķiem (COM (2007)0654), kā arī Eiropas Savienības Pamattiesību aģentūras, Eiropas datu aizsardzības uzraudzītāja, 29. panta darba grupas un Policijas un tiesiskuma darba grupas atzinumus par šo priekšlikumu,
- ņemot vērā attiecīgo valstu tiesu praksi, piemēram, Vācijas Konstitucionālās tiesas nolēmumu par *polizeiliche präventive Rasterfahndung*⁶ un Apvienotās Karalistes Lordu palātas spriedumu lietā par Čehijas romiem⁷, un Eiropas Cilvēktiesību tiesas (ECT) praksi, jo īpaši lietā *Timishev* pret Krieviju⁸, *Nachova* un citi pret Bulgāriju⁹, *D. H* un citi pret Čehijas Republiku¹⁰ un *S.* un *Marper* pret Apvienoto Karalisti¹¹, kā arī Eiropas Kopienų

¹ OV L 253, 29.9.2005., 22. lpp.

² OV L 386, 29.12.2006., 89. lpp.

³ OV L 210, 6.8.2008., 1. lpp.

⁴ OV L 210, 6.8.2008., 12. lpp.

⁵ OV L 204, 4.8.2007., 18. lpp.

⁶ Vācijas Konstitucionālās tiesas 2006. gada 4. aprīļa lēmums *BVerfG, 1 BvR 518/02, Absatz-Nr. (1-184)*.

⁷ Lordu palāta, 2004. gada 9. decembris, R pret Imigrācijas biroju Prāgas lidostā un citiem (respondentiem) *ex parte* Eiropas Romu tiesību centra un citiem (apelācijas iesniedzējiem) [2004], UKHL 55, 101. punkts.

⁸ *Timishev* pret Krieviju, 2005. gada 13. decembris, Nr. 55762/00 un Nr. 55974/00, ECTK 2005-XII.

⁹ *Nachova* un citi pret Bulgāriju [GC], 2004. gada 26. februāris, Nr. 43577/98 un Nr. 43579/98, ECTK 2005-VII.

¹⁰ *D.H.* un citi pret Čehijas Republiku, 2007. gada 13. novembris, Nr. 57325/00.

¹¹ *S.* un *Marper* pret Apvienoto Karalisti, 2008. gada 4. decembris, Nr. 30562/04 un Nr. 30566/04.

tiesas judikatūru, jo īpaši lietā *Huber* pret Vācijas Federatīvo Republiku¹,

- ņemot vērā ANO īpašā referenta jautājumos par cilvēktiesību un pamatbrīvību veicināšanu un aizsardzību terorisma apkarošanā *Martin Scheinin* ziņojumu², Eiropas Padomes cilvēktiesību komisāra *Thomas Hammarberg* sagatavoto dokumentu „Aizsargājot tiesības uz privāto dzīvi cīņā pret terorismu”³, Eiropas Padomes Eiropas Lietu komisijas pret rasismu un neiecietību (ECRI) Vispārējās politikas ieteikumu Nr. 8 par rasisma apkarošanu cīņā pret terorismu⁴ un Nr. 11 par rasisma un diskriminācijas rases dēļ apkarošanu kārtības uzraudzīšanā⁵, kā arī ņemot vērā Eiropas Savienības neatkarīgo ekspertu tīkla pamattiesību jautājumos ziņojumu „Profilu veidošana pēc etniskās izcelsmes”⁶,
- ņemot vērā Reglamenta 114. panta 3. punktu un 94. pantu,
- ņemot vērā Pilsoņu brīvību, tieslietu un iekšlietu komitejas ziņojumu un Ārlietu komitejas atzinumu (A6-0222/2009),

Profilu veidošana un datu analizēšana

- A. tā kā dalībvalstis aizvien vairāk izmanto jaunas tehnoloģijas, tostarp programmas un sistēmas, kas ir saistītas ar informācijas par personām iegūšanu, izmantošanu, uzglabāšanu vai apmaiņu, kā līdzekli cīņā pret terorismu vai reaģēšanu uz citiem apdraudējumiem saistībā ar cīņu pret noziedzību;
- B. tā kā ir Eiropas līmenī jāpieņem skaidra profilu veidošanas definīcija, ņemot vērā īpašo mērķi, kas jāsasniedz; tā kā profilu veidošana ir izmeklēšanas metode, ko ļauj izmantot jaunas tehnoloģijas un ko plaši izmanto tirdzniecības nozarē, taču aizvien vairāk izmanto kā tiesībaizsardzības instrumentu, jo īpaši noziegumu atklāšanā un profilaksē un saistībā ar robežkontroli;
- C. tā kā profilu veidošanas prakse, ko bieži īsteno, automatizēti „analizējot” datorizētu informāciju, ir jāpārbauda un politiski jāapspriež, jo ar to pretrunīgi tiek pārkāpts vispārējais noteikums par to, ka tiesībaizsardzības pasākumu lēmumu pamatā jābūt personas uzvedībai; tā kā profilu veidošana ir tāda izmeklēšanas metode, kurā no dažādiem avotiem tiek iegūta informācija par personām, tostarp par viņu etnisko piederību, rasi, valstspiederību un reliģiju, nolūkā šo informāciju izmantot tādu personu identificēšanai un aizliegumu piemērošanu tām, kuras varētu turēt aizdomās par noziedzīgiem vai teroristiskiem nodarījumiem, un šo metodi var definēt šādi:

„fizisko, uzvedības vai psiholoģisko raksturiezīmju kopuma sistemātiska sasaiste ar

¹ 2008. gada 16. decembra spriedums, Lieta C-524/06, ECR vēl nav publicēta.

² ANO dokuments A/HRC/4/26, 2007. gada 29. janvāris.

³ *CommDH/Issue Paper* (2008)3, Strasbūra, 2008. gada 17. novembris.

⁴ CRI (2004) 26, pieņemts 2004. gada 17. martā.

⁵ CRI (2007) 39, pieņemts 2007. gada 29. jūnijā.

⁶ CFR-CDF, Atzinums Nr. 4.2006, pieejams interneta vietnē:

http://ec.europa.eu/justice_home/cfr_cdf/doc/avis/2006_4_en.pdf.

konkrētiem nodarījumiem, un šo raksturierzīmju izmantošana, pieņemot tiesībaizsardzības lēmumus”¹

vai, precizējot datu analizēšanas un profilu veidošanas saistību:

„metode, kurā pēc iepriekšējas pieredzes secina konkrētas personu grupas raksturierzīmju kopumu, un pēc tam meklē informāciju par personu, kas līdzinās šā kopuma aprakstam”²;

- D. tā kā profilu veidošanu pēc etniskās piederības, īpaši pamatojoties uz rasi vai etnisko izcelsmi, kādēļ rodas nopietnas bažas par nediskriminācijas normu neievērošanu, var definēt šādi:

„prakse, kurā par vienīgo faktoru vai vienu no vairākiem faktoriem tiesībaizsardzības lēmumu pieņemšanā regulāri izmanto „rasi” vai etnisko izcelsmi, reliģiju vai nacionālo piederību, neatkarīgi no tā, vai attiecīgās personas ir identificētas, izmantojot automatizētus līdzekļus, vai bez tiem”³

vai

„policijas prakse kontroles, uzraudzības vai izmeklēšanas darbību īstenošanā bez objektīva un pamatota attaisnojuma izmantot tādus iemeslus kā, piemēram, rase, ādas krāsa, valoda, reliģija, valstspiederība vai nacionālā vai etniskā izcelsme”⁴;

¹ Eiropas Savienības Pamattiesību aģentūras 2008. gada 28. oktobra atzinums attiecībā uz priekšlikumu Padomes pamatlēmumam par pasažieru datu reģistra (PDR) izmantošanu tiesībaizsardzības mērķiem, 35. punkts.

² Lordu palātas ziņojums: *Clarke R.*, „Profilu veidošana: slēpts datu uzraudzības regulēšanas uzdevums” (Profiling: A Hidden Challenge to the Regulation of Data Surveillance), 1993. gads, 33. punkts, 41. zemspējas piezīme.

³ *De Schutter*, Oliver un *Ringelheim, Julie* (2008), “Etniskā profilēšana —: Eiropas cilvēktiesību pieaugošā problēma,” *Modern Law Review*, 71(3):358-384.lpp

⁴ Eiropas Lietu komisijas pret rasismu un neiecietību (ECRI) Vispārējās politikas ieteikums Nr. 11, minēts iepriekš šajā dokumentā, 1. punkts.

-
- E. tā kā profilu veidošana gan datu analīzē, gan policijas un citu aģentūru praksē aizvien vairāk tiek izmantota kā tiesībaizsardzības un robežu kontroles instruments un tā kā netiek pievērsta pietiekama uzmanība tam, lai izvērtētu šīs metodes efektivitāti un izstrādātu, kā arī piemērotu tiesiskās garantijas ar mērķi nodrošināt tiesības uz privātās dzīves neaizskaramību un nepieļaut diskrimināciju;
- F. tā kā profili var būt:
- i) *aprakstoši*, proti, balstīti uz aculiecinieku sniegto vai no citiem avotiem gūto informāciju par noziegumu veicējiem vai iezīmēm, kas raksturīgas iepriekš izdarītiem noziedzīgiem nodarījumiem, un kuri tādējādi pamato konkrētu aizdomās turēto personu aizturēšanu vai tādu pašreizēju kriminālu darbību atklāšanu, kas tiek veiktas pēc tāda paša parauga; vai
  - ii) *prognozējoši*, proti, tādi, kuros novērojamus pagātnes notikumu mainīgos savstarpēji saista ar pašreizējiem datiem un izlūkdatiem, lai pieņemtu secinājumus, ar kuriem varētu identificēt personas, kas, iespējams, ir iesaistītas noziegumos, kuri tiks īstenoti nākotnē vai vēl nav atklāti¹;
- G. tā kā datu analīze un profilu veidošana nojauc robežas starp pieļaujamu konkrētu uzraudzību un problemātisku masveida uzraudzību, kad dati tiek apkopoti, jo tie ir noderīgi, bet ne kalpo noteiktam mērķim, tādējādi, iespējams, nelegāli iejaucoties privātajā dzīvē;
- H. tā kā nepamatoti ceļošanas ierobežojumi un traucējoši kontroles pasākumi varētu negatīvi ietekmēt būtiskos ekonomiskos, zinātniskos, kultūras un sociālos sakarus ar trešām valstīm; attiecīgi uzsver to, cik svarīgi ir mazināt risku, ka konkrētas grupas, kopienas vai tautību pārstāvji tiek pakļauti diskriminējošām darbībām vai pasākumiem, kurus nevar objektīvi pamatot;
- I. tā kā pastāv risks, ka tās informācijas dēļ, kuru valsts darbinieki pievieno personu profiliem, nevainīgus cilvēkus var pakļaut patvaļīgai aizturēšanai, nopratināšanai, ceļošanas ierobežojumiem, uzraudzībai un drošības brīdinājumiem, un ka, ja šo informāciju laicīgi neizņem, datu apmaiņas un lēmumu savstarpējas atzīšanas rezultātā cilvēkiem var atteikt vīzas, aizliegt ceļot vai šķērsot robežas, viņus var iekļaut uzraudzības sarakstos un datubāzēs, viņiem var aizliegt strādāt vai saņemt bankas pakalpojumus, viņus var arestēt, viņi var zaudēt brīvību vai citas tiesības, turklāt šiem cilvēkiem var būt liegtas iespējas par to saņemt kompensāciju;

Juridiskie pienākumi

---

¹ ANO īpašā referenta jautājumos par cilvēktiesību un pamatbrīvību veicināšanu un aizsardzību, apkarojot terorismu, ziņojums, 33. punkts.

- J. tā kā tiesībaizsardzība vienmēr jāveic, ievērojot pamattiesības, tostarp tiesības uz privāto un ģimenes dzīvi, personas datu aizsardzību un nediskrimināciju; uzskata, ka cieša starptautiska sadarbība cīņā pret terorismu un smagiem noziegumiem ir nepieciešama, taču jebkādi šādi sadarbībai ir jānotiek saskaņā ar starptautiskajiem tiesību aktiem un Eiropas standartiem un vērtībām attiecībā uz vienlīdzīgu attieksmi un pareizu tiesisko aizsardzību, jo īpaši, lai nemazinātos uzticamība ES kā cilvēktiesību veicinātājai tās teritorijā un starptautiskā līmenī;
- K. tā kā ES vajadzētu izvairīties no izmeklēšanas metodēm, kas varētu nevajadzīgi kaitēt diplomātiskajām attiecībām, kavēt šādu starptautisko sadarbību vai negatīvi ietekmēt tās tēlu pasaulē un uzticamību tai kā starptautisko tiesību veicinātājai; tā kā Eiropas standartiem vienlīdzīgas attieksmes, nediskriminācijas un tiesiskās aizsardzības jomā arī turpmāk ir jābūt par paraugu;
- L. tā kā gan aprakstoši, gan prognozējoši profili var būt likumīgi izmeklēšanas instrumenti, ja tie pretēji nepārbaudītiem un uz stereotipiem pamatotiem pieņēmumiem ir balstīti uz konkrētu, ticamu un savlaicīgu informāciju un ja darbības, kas veiktas, balstoties uz šiem profiliem, atbilst tiesiskiem nepieciešamības un proporcionālītātes kritērijiem; tā kā profilu veidošana tomēr var izraisīt diskrimināciju, ja nepastāv atbilstoši juridiskie ierobežojumi un aizsardzības pasākumi attiecībā uz etniskās izcelsmes, rases, reliģijas, valstspiederības un politiskās piederības datu izmantošanu;
- M. tā kā Eiropas Policijas ētikas kodeksā noteikts, ka „*policijas veiktās izmeklēšanas pamatā jābūt vismaz pamatotām aizdomām par faktiski vai iespējamu nodarījumu vai noziegumu*”¹, un tā kā tiek apgalvots, ka tādu cilvēktiesību pārkāpuma iespējamība, kuri apdraud personas un sabiedrību kopumā, rodas tad, ja trūkst šādu pamatotu aizdomu, proti, kad profilu veidošana ir balstīta uz stereotipiem vai aizspriedumiem;
- N. tā kā „prognozējošu profilu veidošana”, izmantojot vispārējus profilus, kuru izstrādē izmantotas datu bāzu savstarpējās norādes, un atspoguļojot nepārbaudītus vispārinājumus vai uzvedības modeļus, kuri, iespējams, var norādīt uz vēl nenotikušu vai neatklātu noziegumu vai terora aktu, izraisa nopietnas bažas attiecībā uz tiesībām uz privāto dzīvi saskaņā ar ECT 8. pantu un Hartas 7. pantu²;
- O. tā kā ECT prakse skaidri nosaka, ka atkāpes no ECT 8. panta 2. punkta ir pieļaujamas vienīgi tad, ja tās ir likumīgas un nepieciešamas demokrātiskā sabiedrībā³, kā nesen tika apstiprināts iepriekš minētajā spriedumā lietā *S. un Marper* pret Apvienoto Karalisti, pasludinot, ka „vispārējas un nekritiskas (...) aizdomās turamu, bet par noziegumiem nenotiesātu personu pirkstu nospiedumu, šūnu paraugu un DNS profilu uzglabāšanas tiesības” ir ECTK 8. panta pārkāpums;
- P. tā kā arī iepriekšminētajā lietā *S. un Marper* pret Apvienoto Karalisti ECT atklājums par „stigmatizācijas risku”, kas izriet no tā, ka Apvienotās Karalistes DNS datu bāzē līdz ar

---

¹ Tas pats, 33. punkts. Sk. arī iepriekš minēto ES Neatkarīgo ekspertu pamattiesību jautājumos ziņojumu „Profilu veidošana pēc etniskās izcelsmes”, 9.–13. lpp.

² Eiropas Savienības Pamattiesību aģentūras 2008. gada 28. oktobra atzinums par priekšlikumu Padomes pamatlēmumam par pasažieru datu reģistra (PDR) izmantošanu tiesībaizsardzības mērķiem, 4. punkts.

³ Īsu pārskatu par attiecīgo tiesu praksi sk. *E. Brouwer*, „Tiecoties uz Eiropas PDR sistēmu” (*Towards a European PNR System?*), Eiropas Parlamenta Pilsoņu tiesību un konstitucionālo jautājumu politikas C departamenta pētījums, dokuments PE 410.649, 2009. gada janvāris, 5. punkts, 16.–17. lpp.

notiesātām personām ir iekļautas personas, kas nav notiesātas par kāda nodarījuma izdarīšanu, rosina izvērtēt profilēšanas darbību likumību, ja to pamatā ir tādu personu datu apstrāde, ko tiesa nav atzinusi par vainīgām¹;

- Q. tā kā Vācijas Konstitucionālā tiesa, kā norādīts iepriekšminētajā nolēmumā, lēma, ka *Rasterfahndung* programma, saskaņā ar kuru Vācijas policijas iestādes, mēģinot (neveiksmīgi) identificēt aizdomās turētos teroristus, izmantoja publiskas un privātas datu bāzes nolūkā apkopot personu datus par 18–40 gadus veciem vīriešiem, kuri tolaik vai agrāki bija studenti un kuri, kā tika pieņemts, bija musulmaņi, ir antikonstitucionāla, norādot, ka šāda datu analizēšana ir nelikumīga iejaukšanās personas datos un privātajā dzīvē, ko nevar attaisnot kā reakciju vispārējā tādu draudu situācijā, kura turpināja pastāvēt pēc terora aktiem 2001. gada 11. septembrī, jo ir jāpierāda „konkrētu draudu” esamība, piemēram, terora aktu gatavošana vai pasūtīšana;

Efektivitāte

- R. tā kā par datu analizēšanas un profilu veidošanas lietderību ir izteiktas šaubas vairākos ASV veiktos pētījumos, tostarp:

- i) pētījumā *CATO* institūtam, kurā ir novērots:

„lai gan datu analizēšana bieži var būt noderīga, tā nav īpaši piemērota terorisma atklāšanā. Būtu žēl, ja datu analīze terorisma atklāšanas nolūkos tiktu īstenota valsts drošības, tiesībsardzības un tehnoloģiju speciālistu aprindās, jo, šādi izmantojot datu analīzi, nevajadzīgi tiktu tērēta nodokļu maksātāju nauda, apdraudēta privātā dzīve un pilsoņu brīvības, kā arī nepareizi tērēts valsts drošības iestādēs nodarbināto vērtīgais laiks un enerģija²”;

- ii) ASV Iekšzemes drošības departamenta vajadzībām veiktajā Nacionālās pētniecības padomes pētījumā par datu analīzi un uzvedības uzraudzības metodēm ir secināts, ka:

„automatizēta teroristu identifikācija, kurā izmanto datu analīzi, ...nav ne ekonomiski lietderīga kā mērķis, ne vēlama kā centieni veicināt tehnoloģiju attīstību³”;

- S. tā kā datu analizēšanas efektivitāti vājina tas, ka analītiķiem ir grūtības pārbaudīt tik plašu pieejamo informāciju, ko var salīdzināt ar „adatas meklēšanu siena kaudzē”; tas, ka tādu „ciparu pēdu”, ko atstājušas personas, kuras ievēro likumus, ir daudz vairāk nekā tādu, ko atstājuši noziedznieki un teroristi, kuri rūpīgi slēpj savu identitāti; un tas, ka ir ļoti liels „klūdaini pozitīvo” gadījumu īpatsvars, kad ne tikai pilnīgi nevainīgas personas nokļūst aizdomās turēto personu vidū, kā dēļ notiek iespējama iejaukšanās viņu privātajā dzīvē, bet reālas aizdomās turamās personas tajā pašā laikā netiek identificētas;

- T. tā kā ir iespējama arī pretēja problēma, proti, neatrastie vainīgie var neatbilst profilam,

¹ ECT spriedums iepriekš minētajā lietā *S. un Marper pret Apvienoto Karalisti*, 125. punkts.

² *CATO* institūta politikas analīze Nr. 584, 2006. gada 11. decembris, „Efektīvs terorisms un prognozējošas datu analizēšanas ierobežotā loma” (Effective Terrorism and the limited role of predictive data-mining), autori: *Jeff Jonas* un *Jim Harper*.

³ Individu privātuma aizsardzība cīņā pret terorismu: shēma programmas novērtējumam (*Protecting Individual Privacy in the Struggle Against Terrorists: A Framework for Program Assessment*). Bezmaksas kopsavilkums pieejams interneta vietnē: <http://www.nap.edu/catalog/12452.html>, 4. lpp.

piemēram, 2005. gada 7. jūlija Londonas sprādzienu galvenais rīkotājs „saistīja izlūkdienu uzmanību kā sabiedrotais citām personām, kas tika turētas aizdomās par saistību ar teroristu veiktajiem sprādzieniem, tomēr apsūdzība netika celta, jo viņš neatbilda pietiekamam tādu pazīmju skaitam, kas bija iekļautas pirms 2005. gada jūlija izmantotajā profilā attiecībā uz aizdomās turētajiem teroristiem”¹;

- U. tā kā profilu veidošana, kas pasliktina attiecības kopienā un ir šķērslis vairāku kopienu sadarbībai ar tiesībsardzības iestādēm, būtu neproduktīva, kā arī kavētu izlūkdatu apkopošanu un efektīvu rīcību cīņā pret noziedzību un terorismu²;
- V. tā kā efektīva informācijas apkopošana par atsevišķām aizdomās turētām personām un sekošana īpašām norādēm ir vislabākā pieeja terorisma atklāšanā un novēršanā un, papildus minētajam, izlases veida pārbaudes un kontrole, kas piemērojama visiem vienādi un no kuras teroristi nevar izvairīties, varētu būt efektīvāka nekā profilu veidošana saistībā ar preventīviem pretterorisma pasākumiem³;

Profilu veidošana pēc etniskās izcelsmes

- W. tā kā etniskās izcelsmes, izcelsmes valsts vai reliģijas faktoru izmantošana tiesībsardzības veiktajās izmeklēšanās nav izslēgta, ja vien tas atbilst nediskriminācijas standartiem, tostarp ECT 14. pantam, tomēr, ja šādus faktorus paredzēts izmantot, lai likumīgi īstenotu citādu izturēšanos, kas nav diskriminācija, šādai izmantošanai ir jāatbilst lietderības, vajadzības un proporcionalitātes kritērijiem;
- X. tā kā tādu profilu veidošana, kuru pamatā ir uz stereotipiem balstīti pieņēmumi, var saasināt sabiedrības naidīgumu un ksenofobiju pret personām ar citādu etnisko, valsts vai reliģisko piederību⁴;
- Y. tā kā ECT prakse ir noteikusi, ka, ja rase ir izņēmuma pamats tiesībsardzības pasākumiem, tiek veicināta diskriminācija, kas ir aizliegta⁵; tā kā praksē ne vienmēr ir skaidrs, vai rase vai etniskā piederība ir bijusi izņēmuma vai izšķirīgais pamatojums šādas darbības īstenošanai, un bieži vien, tikai analizējot tiesībsardzības praksi, var skaidri atklāt šo faktoru dominējošo nozīmi;
- Z. tā kā, kamēr nav starptautisku vai Eiropas normu, kas skaidri aizliedz “profilu veidošanu pēc etniskās izcelsmes”, ECT prakse apstiprina šo secinājumu un Starptautiskā konvencija par visu veidu rasu diskriminācijas izskaušanu (ICERD) un Eiropas Lietu komisija pret rasismu un neiecietību (ECRI) skaidri norāda, ka šāda prakse pārkāpj diskriminācijas aizliegumu⁶;

AA. tā kā rīcības programmā, ko pieņēma 2000. gada Pasaules konferencē pret rasismu, valstīm

---

¹ „Izmeklētāji sniedz jaunu lietas izklāstu par radikāli noskaņoto personu meklēšanu” (*Detectives draw up new brief in hunt for radicals*), „The Times”, 2005. gada 28. decembris.

² ANO īpašā referenta ziņojums par cilvēktiesību un pamatbrīvību veicināšanu un aizsardzību, apkarojot terorismu, 62. punkts.

³ Tas pats, 61. punkts.

⁴ Tas pats, 40. punkts.

⁵ Piemēram, ECT spriedums iepriekšminētajā lietā *Timishev pret Krieviju*.

⁶ Eiropas Savienības Pamattiesību aģentūras 2008. gada 28. oktobra atzinums par priekšlikumu Padomes pamatlēmumam par pasažieru datu reģistra (PDR) izmantošanu tiesībsardzības mērķiem, 39. punkts.

tika prasīts „izstrādāt, īstenot un ieviest efektīvus pasākumus nolūkā likvidēt „profilu veidošanu pēc etniskās izcelsmes”¹; tā kā ECRI tās iepriekš minētajā Ieteikumā Nr. 8 par rasisma apkarošanu cīņā pret terorismu ir lūgusi valdībām nodrošināt, lai tiesību aktu un noteikumu vai to īstenošanas dēļ tiesībaizsardzības jomā nerastos nekāda diskriminācija; un tā kā ES Neatkarīgo ekspertu tīkls pamattiesību jautājumos uzskata, ka teroristu profili, kas balstīti uz raksturīgām pazīmēm, piemēram, valstspiederību, vecumu vai dzimšanas vietu, „rada būtisku diskriminācijas risku”²;

AB. tā kā, lai nodrošinātu pilnīgu atbilstību valstu, Eiropas un starptautiskajiem juridiskajiem pienākumiem un novērstu nepamatotu ietekmi, kas ir diskriminējoša vai iejaucas personu privātajā dzīvē, ir jāveic vispārējs Eiropas Savienības un to dalībvalstu izmeklēšanas prakšu un datu apstrādes sistēmu novērtējums, kurās izmanto vai kuras nodrošina informāciju profilu veidošanas metodēm;

AC. tā kā turpmāk dokumentā iekļautās vadlīnijas ir jāpiemēro šādām darbībām un tā kā visu šo aizsardzības pasākumu kombinācija ir vajadzīga, lai nodrošinātu pilnīgu un efektīvu aizsardzību;

1. iesniedz Padomei šādus ieteikumus:

- a) jebkādi personas datu apstrādei, kas paredzēta tiesībaizsardzības un pretterorisma mērķiem, ir jābūt balstītai uz publicētām tiesību normām, kuras nosaka izmantošanas ierobežojumus, kuras ir skaidras, konkrētas un saistošas, kuras rūpīgi un efektīvi uzrauga neatkarīgas datu aizsardzības iestādes un par kuru pārkāpumiem paredz stingras sankcijas; datu masveida uzglabāšana piesardzības iemeslu dēļ ir neproporcionāla attiecībā uz efektīvas cīņas pret terorismu pamatprasībām;
- b) ir jāizveido tiesisks regulējums, kas skaidri definētu profilu veidošanu gan attiecībā uz automātisku elektronisko, gan cita veida datu analīzi, lai paredzētu skaidrus noteikumus likumīgai izmantošanai un noteiktu ierobežojumus; ir arī jāievieš nepieciešamie datu aizsardzības pasākumi attiecībā uz privātpersonām un mehānismi atbildības noteikšanai;
- c) izmantojot „nepieciešamības” un „proporcionalitātes” kritērijus, ir sevišķi rūpīgi jāizvērtē personas datu apkopošana un uzglabāšana un profilu veidošanas metožu izmantošana attiecībā uz personām, kas netiek turētas aizdomās par kāda īpaša nozieguma izdarīšanu vai draudiem;
- d) nepārprotami jānošķir faktiskie dati un izlūkdati, kā arī dati par atšķirīgām datu subjektu kategorijām;
- e) piekļuvi policijas un izlūkdienestu dokumentiem var sniegt vienīgi konkrētam mērķim, izvērtējot katru gadījumu, un dalībvalstu tiesu iestādēm jākontrolē šī piekļuve;

---

¹ Pasaules konferences pret rasismu, rasu diskrimināciju, ksenofobiju un ar to saistīto neiecietību ziņojums (A/CONF.189/12), Rīcības programma, 72. punkts.

² ES Neatkarīgo ekspertu pamattiesību jautājumos ziņojums „Līdzsvars starp brīvību un drošību, Eiropas Savienībai un tās dalībvalstīm reaģējot uz terorisma draudiem” (The balance between freedom and security in the response by the European Union and its member States to the Terrorist Threats) (2003), 21. lpp.

- f) profilu veidošanas pasākumiem nebūtu jākavē mērķtiecīgas dalībvalstu policijas dienestu veiktas izmeklēšanas, un tiesību aktiem, kas ierobežo profilu veidošanu, nebūtu jāliek šķēršļi likumīgai piekļuvei datu bāzēm saistībā ar šādām izmeklēšanām;
- g) personas datu uzglabāšanai ir jānosaka laika ierobežojums;
- h) ar etnisko piederību saistīti statistikas dati ir nozīmīgs instruments, kas ļauj atklāt tādas tiesībaizsardzības pasākumus, kuru uzmanības centrā nesamērīgā, nelikumīgā un nepamatotā veidā ir mazākumtautību pārstāvji; personas datu (datu, kas saistīti ar identificējamu personu) augsta līmeņa aizsardzības nodrošināšana līdz ar to neizslēdz tādu anonīmu statistikas datu izveidi, kas ietver mainīgos attiecībā uz etnisko piederību, rasi, reliģiju un izcelsmes valsti, kuri ir nepieciešami, lai atklātu jebkādu diskrimināciju tiesībaizsardzības pasākumos; 29. panta darba grupa būtu jālūdz nākt klajā ar vadlīnijām šajā jautājumā;
- i) būtu jāaizliedz tāda personas datu apkopošana, kuras pamatā ir vienīgi attiecīgo personu rase vai etniskā izcelsme, reliģiskā pārliecība, seksuālā orientācija vai uzvedība, politiskie uzskati vai saistība ar kādu konkrētu kustību vai organizāciju, ko tiesību akti neaizliedz; ir jāparedz garantijas, lai nodrošinātu aizsardzību un pārsūdzības procedūras attiecībā uz tiesībaizsardzības instrumentu diskriminējošu izmantošanu;
- j) privāto vai valsts iestāžu paļaušanās uz elektroniskiem līdzekļiem lēmumu pieņemšanā par personām bez cilvēka veikta novērtējuma ir pieļaujama vienīgi izņēmuma gadījumos un saskaņā ar stingru drošības kontroli;
- k) tiesību aktos ir jānosaka stingri drošības pasākumi, kas garantē pienācīgu un efektīvu tiesu iestāžu un parlamentāro kontroli pār policijas un izlūkdienestu darbībām, tostarp attiecībā uz šo dienestu pretterorisma pasākumiem;
- l) ņemot vērā personām iespējamās sekas, atlīdzības nodrošināšanai ir jābūt efektīvai un pieejamai ar datu subjektam sniegtu skaidru informāciju par piemērojamajām procedūrām, kā arī piekļuves un labojumu veikšanas tiesībām;
- m) ir jāizstrādā kritēriju kopums, lai novērtētu visu veidu profilu veidošanas darbību efektivitāti, likumību un atbilstību Eiropas Savienības vērtībām; būtu jāpārskata ierosinātie valstu un ES tiesību akti attiecībā uz profilu veidošanas izmantošanu, lai nodrošinātu, ka tie atbilst ES tiesību un starptautisko nolīgumu tiesiskajām prasībām; vajadzības gadījumā būtu jāapsver ES tiesību aktu reforma, lai ieviestu saistošus noteikumus ar mērķi novērst jebkādas pamattiesību pārkāpumus, ņemot vērā gaidāmo Eiropas Padomes ieteikumu par profilu veidošanu;
- n) jāizpēta, kādā mērogā Direktīva 2000/43/EK aizliedz vai reglamentē profilu veidošanas pasākumus un praksi, un jāizskata iespēja ieviest izmaiņas, lai atceltu šīs direktīvas darbības jomas neattiecināšanu uz lidostām un ostām;
- o) Padomei, pamatojoties uz attiecīgo shēmu un pašreizējo praksi, būtu jāuzdod veikt pētījumu atbilstīgi Komisijas pilnvarām un attiecīgā gadījumā apspriežoties ar Pamattiesību aģentūru un Eiropas datu aizsardzības uzraudzītāju, kā arī tiesībaizsardzības un izlūkošanas iestādēm, aptverot profilu veidošanas metožu pašreizējo un iespējamo piemērošanu, to efektivitāti aizdomās turamo noteikšanā un

to atbilst prasībām attiecībā iz pilsoniskajām brīvībām, cilvēktiesībām un privāto dzīvi; būtu jālūdz dalībvalstīm iesniegt datus par aizturēšanas, pārmeklēšanas un citiem iejaukšanās pasākumiem, kurus izmanto saistībā ar profilu veidošanu;

2. uzdod priekšsēdētājam nosūtīt šo ieteikumu Padomei un informācijas nolūkā Komisijai un dalībvalstu valdībām un parlamentiem.